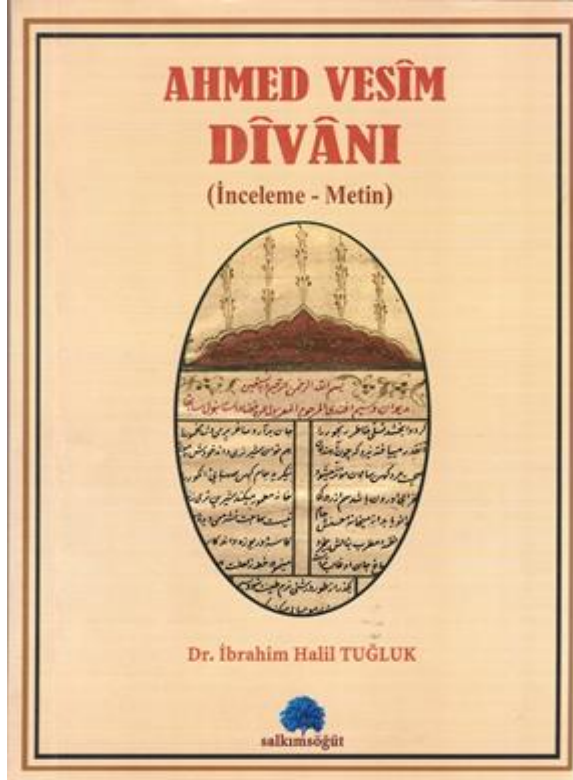

AHMED VESİM DÎVÂNI (İnceleme-Metin)¹

Özkan CİĞA²

önem arz etmektedir.

Bu bağlamda, Prof. Dr. İbrahim Halil Tuğluk, XVIII. yüzyıl şairlerinden biri olan Ahmed Vesîm'in Dîvânı'nın iki nüshasını tespit ederek eser üzerine ilmî hüviyeti haiz bir inceleme gerçekleştirmiştir. Salkımsöğüt Yayınevi

İnsan kelâmının en güzel hâle büründüğü manzum eserler, hemen her dönem okurun beğenisine sunulmuş ve şiirlerdeki mefhumların daha iyi anlaşılması adına bu eserler üzerine nice şerhler, incelemeler ve çalışmalar yapılmıştır. Bilindiği üzere varlığını altı asır boyunca devam ettiren ve tesiri günümüze kadar süren dîvân edebiyatının hatırı sayılır büyük bir bölümü manzum metinler üzerine inşa edilmiş, yine manzum metinler vasıtasıyla dünyevî ve uhrevî düşüncelere, ilme, sanata ve belagete dair meramlar anlatılmaya çalışılmıştır.

Günümüzde klasik Türk şiiri alanında yapılan pek çok incelemeye rağmen kütüphanelerde çeşitli nedenlerden ötürü gözden kaçmış eserlerin mevcudiyeti şüphe götürmez bir gerçektir. Bu eserlerin ilmî bir disiplinle detaylı bir şekilde incelenip değerlendirilmesi edebî zenginliğimizin ortaya konulması açısından büyük bir

¹ (ISBN: 978-975-6122-65-7; Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi; Yıl: 2010; s.s. 320)

² Dr. Öğr. Üyesi, Adıyaman Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, ozkanciga@hotmail.com, orcid.org/0000-0002-7081-4507.

tarafından 2010 yılında yayımlanan bu çalışma, toplam 320 sayfadan oluşmaktadır. Tuğluk, bu çalışmasında XVIII. yüzyılda, Osmanlıda zihniyet değişikliğinin yaşandığı bir dönemde yaşayan ve Mahallîleşme, Sebki Hindî gibi üslup hareketliliğinin etkisiyle şiirin yeni bir oluşuma kapı araladığı dönemde şiir yazar Ahmed Vesîm'in Dîvânı'nı incelemiştir. Ahmed Vesîm, "Sebki Hindî'nin tesirinde, kapalı ve ağır bir üslupla daha çok nazire tarzında şiirler kaleme almış" (Tuğluk, 2010:7) bir şahsiyet olduğu için yazar, özellikle şairin üslubunu, edebî yönünü ön plana çıkaran bir inceleme ortaya koymuştur.

Eser, esas olarak üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerden önce çalışmanın mahiyeti hakkında genel bilgi içeren ve çalışmada takip edilen usul hakkında üç sayfadan oluşan bir ön söz mevcuttur. Üç bölümün sonunda ise tenkitli metin, dizin, kaynakça, sonuç ve nihayetinde tıpkıbasım yer almaktadır. Ön sözde Ahmed Vesîm Dîvânı için tespit edilen iki nüshadan söz edilmiştir. Ön sözde bu nüshalardan birinin İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde diğerinin ise Mısır Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmalar bölümünde olduğu bilgisi yer almaktadır. Ayrıca eserde metin tenkidi yapılırken çeşitli gerekçelerden ötürü herhangi bir nüshanın esas alınmadığı bilgisi verilmiştir.

Kitabın birinci bölümünde Ahmed Vesîm'in hayatı, edebî kişiliği referanslar eşliğinde anlatılmıştır. Aynı bölümün devamında çalışma konusu olan ve sadece gazellerden oluşan Dîvân; nazım şekli, vezin, redif, redd-i matla ile şairin dil ve üslup özellikleri örneklerle ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Dil ve üslup bölümünde özellikle Sebki Hindî üslubunda karakteristik bir durum olan redd-i matla, ikilemeler, farklı kelime tekrarları ve ortak sözlü paralelizm Dîvân'dan örneklerle açıklanır.

İkinci bölümde, Dîvân'ın muhtevasında dikkat çeken özellikler din-tasavvuf, sevgili, toplum, eserler, vatan, ülkeler ve şehirler, musiki, sosyal hayat bağlamında örnekler verilerek anlatılır. Ahmed Vesîm; şiirlerine konu ettiği şahsiyetleri, devlet adamları, bilginler ve şairler, aşk hikâyelerinin kahramanları ve mitolojik şahsiyetler olarak alt başlıklar hâlinde verir. Tuğluk, Ahmed Vesîm'in XVIII. yüzyılın sosyal hayatına dair izlenimlerini ise şairin yaşadığı döneme ait eleştirileri, hac yolculuğu, oyun ve toplumsal bazı uygulamaları örnekler ışığında anlatır.

Tuğluk, üçüncü bölümde ise Ahmed Vesîm Dîvânı'nın nüsha tanıtımını yaptıktan sonra tenkitli metnin kuruluşunda uyguladığı yöntemi maddeler hâlinde sıralar ve ardından Dîvân'da yer alan toplam 302 gazelin tenkitli metnine yer verir. Metnin sonuna özel adlar dizinini de ekler. Söz konusu dizin dönemin kişi ve yer isimlerini göstermesi açısından önemlidir. Tuğluk, ayrıca kitabın son kısmında araştırmacılara kolaylık sağlaması adına ilgili eserin tıpkıbasımına da yer verir.

XVIII. yüzyıl dîvân şairi olan Ahmed Vesîm'in Dîvânı'nı tetkik eden Tuğluk, Sebki Hindî tesiriyle şiirlerini kaleme alan şairin, dilinin ağır olduğu, Arapça-Farsça kelime ve tamlamaları sıkça kullandığı, uzun tamlamalar şairin üslubunun bir parçası olduğunu ifade eder. Ayrıca, Dîvân'da Nâbî, Sâbit, Reşîd, Seyyid Vehbî, Koca Ragıp Paşa, Kâmî, Şeyhülislam Tevfik ve Dâniş'e nazireler yazıldığını belirtir.

Tuğluk, Ahmed Vesîm Dîvânı (İnceleme-Metin) çalışmasıyla XVIII. yüzyılda Sebki Hindî üslubunun muakkibi konumunda olan Ahmed Vesîm'in dil ve üslup özelliklerini tespit etmiş, özelde şaire genelde ise döneme dair değerlendirmelerde bulunmuştur.

KAYNAKÇA

Tuğluk, İbrahim Halil (2010). Ahmed Vesîm Dîvânı (İnceleme-Metin). Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi.

Tuğluk İbrahim Halil (2013). "Vesîm, Ahmed", TEİS <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vesim-ahmed>

Tuğluk, İbrahim Halil (2021). "Dîvân, Vesîm", TEES <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/divan-vesim>